

FOG, GUSTAV MOGENS KØBKE

Gustav Fog blev født paa Frederiksberg d. 15. nov. 1887 som søn af daværende premierløjtnant, senere oberst Bernhard Reginald Holbøll Fog og hustru Anna Reinholdine Bruun Købke. Han gik først i Schneekloths skole, men da hans fader blev forflyttet til Kronborg som chef for den daværende sekondløjtnantskole der, kom han i Helsingør højere Almenskole, hvorfra han 1905 blev student. Han var ikke blot gennem faderen, men ogsaa gennem sine to bedstefædre, som begge var generaler, tidligt indstillet paa den militære løbebane og indtraadte i hæren kort efter sin studentereksamen, kom paa officerskolen 1906, blev sekondløjtnant og premierløjtnant 1908 og havde derefter tjeneste forskellige steder, bl. a. 1914-18 som adjutant hos den kommanderende general i Jylland. I efteraaret 1918 blev han udnævnt til kompagnichef ved 3. batillon paa Kronborg. Efter den første verdenskrig traadte han udenfor nummer og tog endelig sin afsked fra hæren paa grund af svagelighed 1922. I 1919 var han blevet sekretær i den med Arbejdsgiverforeningen samarbejdende organisation »Industri-fagene«, hvor han senere avancerede til kontorchef og tog sin afsked fra 1. jan. 1955.

Den 19. juli 1910 ægtede han Johanne Trier, datter af læge Johannes Trier og hustru Ingeborg, født Hyllested

Han havde sin kirkelige indstilling fra sit hjem, men den blev særlig næret gennem morgenandagterne i Frue Kirke, som han regelmæssigt besøgte fra 1927 til 1954. Ogsaa Oxford-gruppebevægelsen fik stor betydning for ham. 1927 blev han medlem af bestyrelsen for den københavnske afdeling af »Den kristne Lægmandsbevægelse, LYM«, senere sekretær i landsudvalget og endelig næstformand i dette. Han har tillige i 29 aar siddet i bestyrelsen for »Kristeligt Pressebureau«, i nogle aar som næstformand, og er en af de fire, der udgiver »Lægmandsbladet«.

Han udgav 1931 digtsamlingen »I Stjerne-skær«, og sammen med pastor Feveile »Jødeland paa Jesu Tid«, Køb. 1948. Angaaende hans oversættelse af »For alle helgen« henvises til denne salme, I, 386 ff.

Mundtlige, personlige meddelelser, 11. juni 1956.
Brev 20. juni 1956.

For alle helgen, som i Kristi tro.

D 659. (Sv 147).

FORTUNATUS, VENANTIUS

Venantius Honorius Clementianus Fortunatus blev født i nærheden af Treviso i Italien o. 530-40. Han studerede i Ravenna og fik en god uddannelse i veltalenhed, jura, sprog og poesi. Men helbredelsen fra en øjensygdom, som næsten havde gjort ham blind, ændrede hans livsbane. I en af Ravennas kirker brændte en lampe for den hellige Martin af Tours; derfra havde han taget et par draaber olie, som han smurte paa sine syge øjne. Han opfattede helbredelsen som et under og besluttede at drage paa pilgrimsrejse til helgenens grav, vel o. 565. Men han gik en stor omvej for at komme til Frankrig. Over Brenner-passet drog han til Østrig, derfra til Bayern og endelig til Austrasien, den østlige del af Merovingerriget, hvor den frankiske konge Sigibert boede i Metz. Her blev han ikke blot hofsanger, men ogsaa kongens personlige raadgiver. Meget skønt har han besunget disse landes natur: »Jeg sang til skoven, og skoven sang til mig igen«. Og meget smigrende sang han om de fyrster, som han kom i forbindelse med. Men en skønne dag brød han op, rejste til Paris, og derfra sydpaa til Tours, hvor han endelig fik takket den hellige Martin, om hvis liv han senere skrev fire bøger.

Sit livs maal fandt han længere sydpaa i byen Poitiers. Der levede den gamle dronning Rade-gunda i et kloster. Hun var en prinsesse fra Thüringen, som i 13 aars alderen blev røvet af den franske kong Chlothar I, som først gav hende en omhyggelig kristelig opdragelse og derefter giftede sig med hende mod hendes vilje. Hun besvarede hans tvang ved at leve et strengt asketisk liv, og tilsidst flygtede hun fra ham og lod sig indvi til nonne. Nu var han død, og hun levede i fred i sit kloster, foretog de strengeste bodsøvelser og forestillede sig sværmerisk at være Frelserens brud. Af ydmyghed havde hun gjort sin plejedatter Agnes til abbedise i klostret, for hvilket hun selv havde skrevet en streng regel. Rade-gunda og Agnes gjorde den letsindige, forfængelige og charmerende digter til et nyt menneske. Han blev Rade-gundas sekretær og gesandt overfor omverdenen, da hun ikke selv maatte forlade klostret, men paa rejserne fortæredes han af længsel, han var kun lykkelig i hendes nærhed, han var sjæleglad, naar han fik lov at hjælpe de to kvinder med opvasken i klosterets køkken. Han elskede og tilbød Rade-gunda som et himmelsk væsen, der var højt hævet over ham, - hvad hun ogsaa var. Hun forløste hans poesi og gav den nye maal. Hans tidligere lejlighedsdigte, rejsebeskrivelser, bryllupssange, poetiske epistler, gravskrifter, ele-

gier og fyrstesmiger, var ikke blot billedrige, undertiden svulstige, men ogsaa løse i formen; men hans kirkelige digtning blev ædel, fast og formfuldendt. Inden Radeunda døde fik hun ham overtalt til at lade sig indvi til presbyter, og senere, antagelig 599, blev han valgt til biskop i Poitiers, hvor han døde i begyndelsen af det næste århundrede.

Paulus Diakonus siger i Hist. Longobard. II, 13, at Fortunatus har skrevet talrige hymner til kirkeaarets forskellige festdage. Hvis det er sandt, maa de være gaaet tabt. I de 11 bøger med blandede digte, som er bevaret, findes kun tre korshymner, »Pange, lingua, gloriosi«, som er kommet til os gennem svensk oversættelse, se »Frydetonen gaar mod tronen«, I, 448 ff, den berømte »Vexilla regis prodeunt«, som Grundtvig har bearbejdet meget frit, se »Lad vaje højt vort kongeflag«, III, 227 ff, og »Crux benedicta nitet«, som er oversat af Marius Kristensen: »Hil dig, straalende kors« (»Kirke og Folk« I, 1925, s. 188). Desuden har man et lejlighedsdigt til paaskefesten, hvoraf man har brugt et uddrag som processionshymne »Salve festa dies«, en daabs-hymne »Tibi laus, perennis auctor«, en julehymne »Agnoscat omne saeculum« og en skøn Mariahymne »Quam terra, pontus, aethera«. Disse faa digte hører til perlerne i den latinske hymnedigtning, som hidtil har været præget af værdighed og maadehold, men gennem Fortunatus faar en ekstatiske tone, som især kom til at præge de følgende århundreders mariaviser.

Dreves und Blume I. 36 flg. Dreves, 31–37. Poulsen III, 86–90. Hagelin III, 7–12. H. Vilstrup i Dansk Kirkesangs Aarskrift 1942, 28 ff.

Frydetonen gaar mod tronen.

D 228. Wa 106. Sv 106.

Lad vaje højt vor kongeflag.

RT₁, 774. KH 228. SS 731. D 184.

FRANCK, CASPAR

Caspar Franck blev født o. 1520. Man ved ikke andet om ham end, at han var præst i Joachims-tal i Böhmen samtidig med Johannes Mathesius og kantoren Nicolaus Herman, et sjældent trekløver af salmedigtere i en lille by. Franck overlevede de to andre, idet han døde 16. juni 1578.

Han har forfattet salmen »Last vns volgen S. Paulus ler«. Den fremkom i »Zwo Trostpredigten, ... Johan. Mathes. Neben etlichen Collecten vnd Trostsprüchlein. etc.«, trykt i Leipzig 1556. Man har derfor ment, at salmen var digtet af Ma-

thesius. Imidlertid har Wackernagel ikke nøjedes med at læse titelbladet, men har ogsaa kigget i forordet, hvor der staar, at kun prædikenerne er af Mathesius, mens de efterfølgende Sprüche er af Caspar Franck, herunder ogsaa salmen, som følger efter. Den er da heller ikke at finde mellem salmerne af Mathesius eller Herman. Men længe før denne oplysning kom frem, var salmen gaaet af brug i Tyskland, og derfor har ingen tilsyneladende interesseret sig for dens forfatter.

Anderledes er det gaaet i Danmark. Salmen blev oversat af Hans Thomissøn, og den blev hyppigt optaget i det næste århundredes salmebøger, men ikke i K eller de senere autoriserede, før Wexels bearbejdede et uddrag af den, som viste sig brugbart, se nærmere under »Naar vore øjne lukkes til«, IV, 24 ff.

Franck har ogsaa skrevet sin egen dødssalme: »Willig hab ich mein Geist auffgeben« (Wackernagel III, 1329), som senere blev udgivet med følgende overskrift: »Grabschrift Des Ehrwürdigen in Gott seligen Herrn Caspar Francken, Pfarrners der Kirchen in S. Joachimszthal, von ihm selbst vor etlichen jaren gestellet. Welcher seligklich im Herrn eingeschlaffen ist den 16. Junij, nach Jesu Christi vnsers Herrn vnd Heilands Geburt, Im 1578. Seines alters im 58. Jar.«

Wackernagel III, 1328–29. Widding II, 111.

Sancte Pouels ord oss følge bør.

Th 347. Mol 54. Cas 61. Hus. Tus.

Guds Ord og Bud os følge bør. (Wexels).

Hauge 559 (vi mærke bør).

Naar vi vort Øie lukke til.

R 565. N 528. KH 448.

Naar vore øjne lukkes til.

D 619.

FRANCK, JOHANN

Johann Franck blev født 1. juni 1618 i den lille by Guben i Niederlausitz sydøst for Berlin, hvor hans fader, som døde to aar efter, var advokat og raadsherre. En slægtning, bydommer Tielke, sørgede for hans uddannelse i skolen i Cottbus, senere i Stettin og Thorn, og med understøttelse af slægt og venner studerede han jura ved universitetet i Königsberg. Der blev han samtidig paavirket afgørende i anden retning af professoren i poesi, Simon Dach, en af tidens førende salmedigtere, som forstod at vække og udvikle Francks rige evner som digter. Königsberg havde dengang ry for at være »musernes bolig« (se f. eks. Heinrich Albert, Georg Weissel, Georg Wer-